

Rok 2022 v slovenskej justícii

Z pohľadu emeritnej sudkyne a členky súdnej rady

Nájsť jednoznačný prívlastok aký bol rok 2022 v slovenskej justícii nie je jednoduché. A nebolo by výstižné ani to, ak by sa rok 2022 označil v justícii len za pozitívny alebo len za negatívny. Pretože rok 2022 bol rokom významných zmien, hľadaním východísk z prepadu dôvery justície v spoločnosti, vnútorných názorových konfrontácií, úspechov aj zlyhaní.

V prvej polovici roka 2022 justícia žila najmä prijímaním zákonov **o novej súdnej mape**. Tento náročný proces, ktorý sa začal v roku 2020, sa niesol v znamení názorovej polarizácie medzi sudcami v akej podobe má byť súdna mapa prijatá, ostrých názorových stretov medzi časťou sudcov a vtedajšou ministerkou spravodlivosti Máriou Kolíkovou, štrajkov zamestnancov justície pod vplyvom existenčnej neistoty a turbulentného pripomienkovania rôznych verzií súdnej mapy v legislatívnom procese zo strany súdnej rady aj sudcov samotných. Na začiatku tohto procesu sa všetci zhodli, že zmeny v súdnej mape sú potrebné, ale nedokázal sa vytvoriť kompromisný návrh, ktorý by bol väčšinovo prijateľný nielen pre sudcov, ale aj pre súdnu radu, prokuratúru a advokáciu. Nakoniec sa všetky snahy ukázali ako zbytočné, pretože iniciatívu prevzali poslanci v parlamente a prijali súdnu mapu v podobe, ku ktorej sa sudcovia a odborná verejnosť nemali možnosť ani vyjadriť. V apríli 2022 sa tak zrodila nová súdna mapa, a vo vedomí mnohých zúčastnených zostali pocity sklamaní zo zbytočných konfliktov a straty energie. Aj nezodpovedané otázky, či sa nedalo zo strany ministerstva spravodlivosti lepšie komunikovať a hľadať také názorové prieniky, ktoré by získali pre tento kľúčový zákon v justícii podporu v takej miere, že by ju rešpektovali aj poslanci v parlamente.

V máji 2022 sa konali **voľby 8-mich členov súdnej rady sudcami** podľa nového tzv. regionálneho princípu. Základnou filozofiou tohto princípu je voľba kandidátov z radov sudcov, ktorých ostatní sudcovia v jednotlivých regiónoch poznajú a majú k nim dôveru. Z pôvodne jedného celoslovenského volebného obvodu sa vytvorili 4 volebné obvody s tým, že takmer každý krajský súd má potencionálnu možnosť zvoliť do súdnej rady „svojho sudcu“. Súdna rada by tak mohla byť reprezentatívnou vzorkou všetkých súdnych regiónov a ich potrieb. Už prvé voľby však ukázali, že Západoslovenský volebný obvod je oproti ostatným neprimerane veľký. Z celkovo 8-mich obvodov krajských súdov tvoria tento volebný obvod až 4 obvody krajských súdov (Bratislava, Trnava, Nitra, Trenčín a k tomu aj Špecializovaný trestný súd). Do súdnej rady na 3 voľné miesta členov súdnej rady za uvedený volebný obvod boli však zvolené sudkyne výlučne z Krajského súdu v Bratislave. Ako pri každých voľbách, aj tieto voľby sprevádzal určitý druh volebnej kampane. A keďže im predchádzalo búrlivé obdobie prijímania novej súdnej mapy, javí sa, že podporu si získali najmä sudcovia najviditeľnejšie presadzujúci názory sudcov, ktorí zásadne odmietali navrhovanú súdnu mapu.

Ostrá rétorika v sudcovskej komunikácii pri kritike práce súdnej rady sa po voľbách nových členov súdnej rady preniesla aj na pôdu súdnej rady. Emeritní a aktívni sudcovia, ktorí neboli do súdnej rady zvolení sudcami, sú spolu s ostatnými členmi z radov nesudcov

označovaní niektorými novými členmi súdnej rady ako politickí nominanti, konajúci podľa pokynov politikov a zväčša proti záujmom sudcov. Príkladom je jedno z mnohých tvrdení novej členky súdnej rady, ktorá v medializovanom článku uviedla *“... že uchádzači o funkciu sudcu na pôde Súdnej rady, pokiaľ nemajú ten správny politický názor, ktorým je, že súdnictvo ako celok trpí korupciou a pokiaľ si dovoľia povedať iný názor, že ide o zlyhanie jednotlivcov, nedostanú hlas od politických hráčov na pôde Súdnej rady. Že by devalvácia prezumpcie nevinu na pôde ústavného orgánu sudcovskej legitimacy a ukážka neakceptácie kritického myslenia u sudcov, ktorí vstupujú do systému?”*.

Dvaja členovia súdnej rady, ktorí patria k tzv. „politickým nominantom“, urobili test pravdivosti tohto tvrdenia. Zistili, že od začiatku roka do novembra 2022 súdna rada overovala predpoklady sudcovskej spôsobilosti u 55-tich kandidátov na funkciu sudcu, z ktorých 15 kandidátov nezískalo plný počet hlasov členov súdnej rady. Z uvedených 15-tich kandidátov, ktorí nepresvedčili všetkých členov súdnej rady, bola pred súdnou radou 6-tim uchádzačom položená otázka na korupciu súdnej moci alebo či zlyhanie v justícii sú len individuálne alebo systémové. Traja kandidáti, ktorí hovorili len o individuálnych zlyhaniach, napriek tomu získali hlasy všetkých členov súdnej rady, a traja zvyšní kandidáti nezískali hlasy len niektorých „politických nominantov“. Zistené dáta tak tvrdenie členky súdnej rady vyvrátili. Navyše z nich vyplýva aj ďalší poznatok, že „politickí nominanti“ majú prísnejšie kritériá na preukázanie morálneho štandardu a sudcovskej integrity kandidátov, pretože o neúspešných kandidátoch hlasovali negatívne 28krát, kým členovia volení sudcami len 12 krát.

Celú analýzu nájdete pod linkom: <http://bitly.ws/yunY>.

Ponúkajú sa otázky, aké sú dôvody snáh o diskreditáciu členov súdnej rady, ktorí nie sú volení sudcami. Komu a čomu pomôže ak ich sudcovia budú vnímať ako svojich nepriateľov a tých, ktorí majú zámer oslabiť nezávislosť súdnej moci? Odpovede možno prinesie politický vývoj na Slovensku v nasledujúcom roku a využitie kritizovaného, ale stále platného ustanovenia v Ústave Slovenskej republiky, že členovia súdnej rady môžu byť kedykoľvek odvolaní z funkcie bez uvedenia dôvodov.

Z prostredia justície sú pre občanov aj dobré správy. Na okresných súdoch v roku 2022 začal klesať počet nerozhodnutých vecí, a takmer vo všetkých súdnych agendách súdy dokážu mesačne rozhodnúť viac vecí ako je počet nových vecí, podaných na súdy v danom mesiaci. Zlepší sa tak rýchlosť a efektivita súdnych konaní. Naplno začal pracovať aj nový disciplinárny súd pre sudcov a iné právnické povolania na Najvyššom správnom súde. Nový minister spravodlivosti Viliam Karas presadil odklad implementácie novej súdnej mapy o pol roka za účelom jej riadnej prípravy a vláda vyčlenila finančné prostriedky na nové súdne budovy.

Aj súdna rada sa v roku 2022 vysporiadala s mnohými dôležitými výzvami. Okrem bežnej práce a medzinárodných aktivitách participovala na pripomienkovaní dôležitých zákonov, výrazne sa podieľala na výbere nových sudcov správnych súdov, sprísnila a skvalitnila preverovanie sudcovskej spôsobilosti kandidátov na funkcie sudcov a sudcov pri kariérom postupe, prijala transparentné kritériá pri preverovaní majetkových pomerov sudcov. Zintenzívnila sa aj činnosť Stálej etickej komisie súdnej rady, ktorá zodpovedala viaceré

etické dilemy sudcov a súdna rada začala pripravovať aj návrh nového kódexu členov súdnej rady.

Bilancia uplynulého roku v justícii je v mnohom podobná tej celospoločenskej. Sú zlé aj dobré výsledky, a z nich vyplývajúce otvorené otázky aj výzvy do nového roka. Rozdiel je v tom, že súdna moc si v právnom štáte na rozdiel od politickej moci musí udržať svoju nezávislosť a nestrannosť. Rešpekt a dôveru občanov môže získať len cez osoby sudcov a reprezentantov súdnictva, ktorí **obstoja v teste pravdivosti toho čo hovoria a čo robia.**

V Bratislave 2. januára 2023

Katarína Javorčíková
autorka je emeritná sudkyňa a členka súdnej rady